

Landskap: Lappland Upptecknare: Gjerda Holm
Härad: Lycksele lög Berättare: Arthur Andersson
Socken: Järna Berättarens yrke: Hemmansägare
Uppteckningsår: 1964 Född år 1900 i Umfors, Järna

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till byggen.. s. 1-7.

LUF 73

Arthur och John Anderssons farfar kom till Ulmfors från Degeifors. Arthur och John är bröder. Arthur är född 1900, yngst av en stor syskonskara. Han har bott i Lön i hela sitt liv utom under exercistiden, sanatorievistelsen och några år då han arbetade i Norge. Han övertog sitt hemman 1932.

Familjen bodde i en nu rivet stuga ovanför vägen, när Arthur föddes. Nedanför vägen flyttade man 1910. Arthurs nuvarande hus byggde fadern 1914. Arthur köpte bruket sitt hemman 1932, då det fanns nästan lika mycket vall som nu, häst och 5 kor.

Myrsätter hade man mer på Klippen och på andra sidan "ån", d. v. s. Ulmeälven, och hydde också slåttesmark av kranan upp mot norska gränsen. Vid avlägsnare myrar bodde man i skjul med en eld under slåttstiden, flera veckor. Ett häst-

lans om dagen borde man hinna med att slå. Man brukade sätta fast en krag vid liden av skång fastskruvad i tiebladet, för att föra ihop höet, så att råpens skan inte behövde "fåra så långt" med det. Så bredde man ut höet på torra platser på mynen någon dag och trånjade det eller stackade i kusar; orkeldera hängde ihop med tillgången på hänsjerrike.

Arthurs far började odla dimotij i Arthurs ungdom. Han minns hur man spackade marken för hand. När plojen kom, vel han inte nått dit i alla fall. Arthurs föräldrar odlade med korn; det gick dåligt. En höst lär det ha mognat och blivit hästföda. För övrigt odlas potatis; på slänter.

Någon gång efter 1900, kanske 1920, gav kornman bidrag till dikegrävning, som byalaget utförde gemensamt.

Skiftet kom 1915-16. Vallar och slätkmarker hade man delat sinsemellan innan, men sko-

gen var gemensam, och hela byns kor getades där ofta i lag. Det var alltså före avirkingen, del stora lantmä-
teri-företaget häruppe, då det skildes mellan bonde- och
kronskog och mellan bönderna själva. Då, 1915-16,
fick Ulmforsbönderna också granskog nere vid Fors-
bächen och Gardisken. Det var först på senare tid
man började stänga in hagar, först odlingsskiftena,
det var omkring 1935.

Man har nu byälde man och bestämd tid
för ämne och bevakning. Det hade man inte för, ba-
ra sammankomster för öreläggningar och t. ex skogs-
stämplingar.

Omkring 1920 drogs telefonen upp mot
nordre gränsen. Växel i Ulmfors kom senare; först
fanns växel enbart nere i älven.

Tidigt hade man landsväg mellan Tärna-
by och Ulmfors. Före 1903 drogs den ner till dus-
pen och bryggan. Båten "Öre Ulman" tog folk

uppåt gränsen. Vägen utmed sjön började byggas på 20-talet. Norra Slussfors var en släpväg, och därifrån tog man båt.

Det första körkortet togs 1919; den första bilen köptes 1920 av Johansson. I samma gård fanns skjutsstationen, beald av staten. Den upphörde i och med att postbussen började. Traktor har inte funnits så länge.

Den mesta handeln gick på Norge för. Det var inte alls lättast att ta sig dit. Arthurson och John handlade länge allt i Norge. I Täna hem affär någon gång efter 1900. Berglund satte upp affär i Hemavan 1920. Druis fortfarande av en Berglund och har blivit snabbköp. Handlarna tog länge varorna från Norge. Sista gången Arthurson for med hästsläde till Norge var 1935, men han handlade inte mycket där.

Lantbrukare som tidigt var fjorlände

dag. Alla i lym prenumererade på Umebladet.
Bussurer gick till Västansjö och hämtade posten
reipån, först med häst, sen personbil, sen postbuss.
Storuman blev station kända 1920.

Husförhören varade till c. 1930, men så
länge var de inte riktiga husförhör utan till för
mantalsskrivningen.

Det var bra med jakten i Umeå försam-
ling, råv, hare, som såldes till Norge. En jägare
kunde få 400-500 jägare per vinter, om han äg-
nade sig åt det.

3! älsjals!

Under beredskapstiden kunde man sälja
mycken björkved, ned till kusttrakterna, där bön-
deerna inte fick sälja privat och det var ont om ved,
och till militärier.

Det fanns gott om vägarbete. Allhur börja-
de med det i 20-årsåldern. Man fick arlöningen ge-
nom postverket på anvisning.

Det fanns inte två våningar på Aithus hus från början. Timret köptes från Ajaur. Omkring 1920 bräddlogs huset och målades med handblandad rödfärg. Inuti klischades bildningar länge på vägarna. De målades på 1930-talet.

På den gamla stugan nedom vägen var taket täckt med två lager näver och torv. På lador och uthus finns detta täckningsätt kvar. Senare köpte man "stav", sågade brädspån från Norge; 1928 skaffade man hyvelmaskin för takspån och körde upp virket själva från granskiftena.

Aithus far drog tidigt in vatten med självtjukt i lädugälden. Man fick bära därifrån in i huset. Detta tjukt ha varit allmänt. In i bostningshuset ledde vatten 1928 d. 1930.

Under Aithus barndom bedde en lärarinna på rote i gåden.

För sin sjukdoms skull slulade Aithus med

kor 1950. Mellan 1955 och 1958 hade han återigen kua-
tur, men sedan lade han av för gott. Häst hade
han till 1946. Han klavade sig bra utan. Till slät-
lein kunde han hupa bakter.

Nu är det fem gårdar i byn som har kor:
Westerlunds, Runosons på posten, Stenmarks med
pensionatet, Froms, Nilsons med B.P-macken.

Man gick mer i kyrkan för fast det var långt.
Man hade uppfäl bjärtall i Tärna och byastugor med
ett rum per gård och spis i varit rum. Man för ner till
kyrkhelgerna: midsommar, midsommars böndag,
Mikaeli, Mikaeli böndag och påsk. Men inte ofta
till jul. Nu är till jul^{relig}ottan man för.